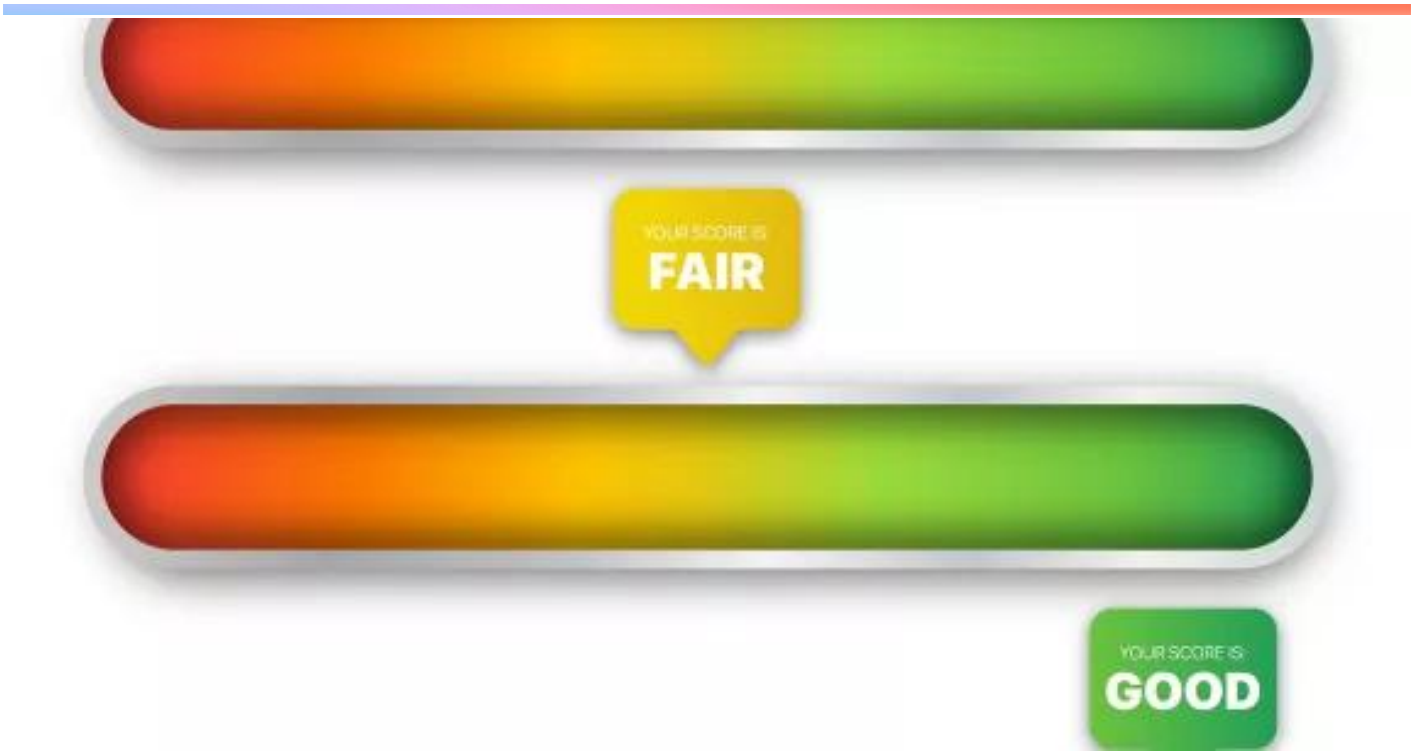

Vooruitgang boeken in de circulaire economie

02 december 2024, 09:53

Thomas Vandenhaute

Baseer circulariteit op bestaand beleid

Hoewel circulariteit geen doel an sich is, staat vooruitgang boeken richting circulariteit wel op de agenda. Circulaire vooruitgang meten, blijft een uitdaging. Een oplossing is om iteratief tewerk te gaan, om de belangrijkste aspecten te identificeren en aan te pakken. Het beleid rond veiligheid, kwaliteit en milieu kan hiervoor een bruikbare basis zijn.

Wat is vooruitgang en wat is circulair?

100 procent circulair worden is geen doel op zich. Impactloze gesloten kringlopen bestaan immers niet, zoals we in een vorig artikel al aanhaalden. De circulaire strategieën kunnen helpen om met minder natuurlijke hulpbronnen (grondstoffen) toch even veel of meer functionaliteit (werkende producten) te bieden aan de klanten. In wezen is het circulaire een raamwerk om de milieu-impact te ontkoppelen van de economische groei. Het ultieme doel is een absolute en voldoende ontkoppeling verzekeren, wat we ook al aanhaalden in ons artikel over handelen om meetresultaten te veranderen.

Anderzijds is het louter inzoomen op milieu-impact niet zo praktisch. Er zijn heel wat terechte vragen te stellen bij het bepalen van de ‘reële’ milieu-impact. Een levenscyclusanalyse’ of LCA biedt een gedeeltelijke oplossing, maar alleen binnen de scope, functionele (meet)eenheid en de aannames die inherent verbonden zijn aan zo’n LCA. Over vereenvoudigde levenscyclusanalyse - die dezelfde uitdagingen heeft - berichtten we al eerder in het artikel over berekening van eco-cost.

Er blijven dus nog heel wat onzekerheden en uitdagingen bestaan om circulaire vooruitgang en impact van materialenbegruik te meten.

Het is één van de vele ‘wicked problems’, complexe problemen die niet met één tool of één methode helemaal opgelost kunnen worden. We gaan dus iteratief aan de slag moeten en de belangrijkste aspecten identificeren en aanpakken.

Domeinen van vooruitgang die op elkaar ingrijpen

Benaderd vanuit de fysieke wereld kunnen we circulariteit en duurzaamheid verbeteren op het vlak van de materialen, de componenten, de producten, het gehele bedrijf of zelf het ecosysteem waarin de materialen, componenten en producten circuleren.

Erg kort door de bocht gaat het bij **materialen** om een reductie van het materiaalverbruik, de mate waarin gevaarlijke en of toxische stoffen voorkomen, de mate van gebruik van secundaire grondstoffen en de mate van gebruik van hernieuwbare grondstoffen.

Voor de **componenten** en **producten** komen daar ontwerpvoorwaarden bij kijken, die sterk afhangen van hoe en door wie de producten gebruikt worden. We zien dus eerder een focus op de mate waarin productlevensduurverlenging mogelijk is door herstelling, opwaardering, refurbishment, remanuacturing, hergebruik, herbestemming, …

Op **bedrijfsniveau** ligt de focus typisch op de product- en dienstenportfolio die het circulaire potentieel van de materialen, componenten en producten ook helpt te realiseren in de praktijk: in welke mate zijn er diensten aanwezig die de producten of componenten ook daadwerkelijk herstellen, upgraden, retrofitten, …

Ten slotte is er ook het **ecoysteem** waarin alle actoren die in aanraking komen met het product of de component eens op de markt gebracht, samenwerken: in welke mate zijn er incentives en structuren om deze actoren zo te laten samenwerken dat ze circulaire doelen ook in de praktijk helpen realiseren? Hier meet u de mate waarin de materialen bij afdanking ook echt en helemaal gerecyleerd worden, de mate waarin de componeten ook daadwerkelijk ‘geoogst’ worden en opnieuw als herstelcomponent benut worden, de afgedankte producten een nieuw leven krijgen via remanufacturing, opwaardering of herbestemming.

Wat circulair beleid kan leren van beleid rond veiligheid, kwaliteit, milieu

De kern van elke (certificeerbare) norm gericht op kwaliteit, veiligheid en milieu bestaat erin dat er doeltreffende processen opgezet zijn die de kwaliteit, veiligheid en het milieu ten goede komen. Naast een minimaal niveau (bv voldoen aan wet en regelgeving, geen toxische of gevaarlijke werkomgeving of emissies, …) spreken deze normen niet van absolute waarde van de kwaliteit, veiligheid of milieu-impact. Wel, en zeer expliciet zelfs, staan processen en minimale vereisten vermeld om de mate van kwaliteit, veiligheid en reductie in milieu-impact via continue verbetering naar een hoger niveau te tillen: het opzetten van een registratiesysteem van klachten van klanten,

(bijna) ongelukken en incidenten, het installeren van periodieke evaluatie van het beleid op basis van de verkregen input, het opzetten en documenteren van doelstellingen, het voorzien van de nodige middelen om de doelstellingen te behalen, … Dit is voor de meeste bedrijven gesneden koek.

Deze benadering is ook zinvol om op de vooruitgang van circulariteit toe te passen. In een eerste stap kunt u zich afvragen wat de concrete minimale vereisten zijn, waaraan niet te tornen valt: wet en regelgeving, rapporteringsvereisten, recycleerbaarheid, garantie, herstelbaarheid,… In een volgende stap kunt u uitzoeken welke processen echt zinvol zijn om blijvende vooruitgang te boeken: het bepalen van doelstellingen (materiaal, product, bedrijf, ecosysteem), de registratie van de vereisten van klanten en markt, het opzetten van periodieke evaluaties, registratie en rapportagemethode, …

Ten slotte kan u nagaan welke structuren er bestaan in uw bedrijf en ecosystem, waarin u ciruclaire doestelening mee kan helpen bewaken. Welk opvolgsysteem werkt er goed in uw organisatie waaraan u een deel circulariteit kunt toeveoegen? Denk bijvoorbeeld aan de review meetings (kwaliteit, veiligheid, milieu, …), sales meetings, design/product review meetings, management meetings of directive committee, of op ecosysteemniveau sectoroverleg, periodiek overleg met distributeurs, klantendagen, …

Besluit

Gezond verstand, een open geest en leren van wat er al werkt is de boodschap. Het klinkt logisch en weinig vernieuwend, maar de invulling ervan blijkt in de praktijk voor vele bedrijven een grote uitdaging. Ga daarom zeker ook eens bij andere bedrijven uit uw waardeketen kijken naar hun aanpak. De gouden tip is alweer: neem kleine, logische stappen, eerder dan er een groots project van te maken.

Een aanzet of inspiratie nodig?

Op **16 januari 2025** organiseren we een masterclass met praktijkvoorbeelden die u mogelijke wegen tonen.

Neem een kijkje op onze agenda voor meer info en registratie!

Auteurs

Thomas Vandenhaute